

Დ Კ Ბ Ი Თ Მ Ლ Კ Მ Მ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄԻ ԱՄԵՆ ՕՐ ԱՐՁԱՆՈՅԱՆՈՒՆ:

“**ሆሊሊቱ ቆተሆ...**”

արամյաւոյնքն էր, ու շարունակեցինք զայն, հակառակ ճորս կողմէ ելա՞ծ յորդպետեանս նստաթիւը Երբ լրացա՞ծ մեր ՎՄԼԿԵՆՔ բխմահին ստիպուեցաւ հրապարակել իննը և հայել տալ, — երեսակայեցե՞ք անհրաժ մը . . . քսան տարի առաջ կա տարուած՝ մատակարարութեան մը հայելը:

Ազգին ոչ մէկ հանգամ չեն հաշտուած անգարտաւոր հանրային գործք մը ստանձնելու. բայց ան-
գամ մը որ ստանձնեց, պարտաւոր
է կանոնաւոր համարադասութիւն
ներկայացնելու, որքան ալ բարձր
գիւրքի մը հասած, որքան ալ մեծ
ու. պատկառելի առեւծ ունեցե-
լաւ: Ազգին չէր ընդհանրու-
թիւնը միշտ աւագագոյն գիրքնու-
թիւնը:

Մառնեան իբրեւ «Տէմիտ», միայն եղաւ Եւս. Բեմին համար իր վարպետներէն մեկը, (հայապէս թափառաշարիներուն) իսպապան Ասիի և ուրիշներ: Մառնեան սերկելով ողջակի խապապէս զարդոցէն՝ միայն ինքիմեկտօտ արտասաւ նաև կովմասի ու Տաճկաստանի մէջ, ուսումնասիրելով ու տեսնելով «տաճկական» բնութանիկ տիպարները: Ան տեսնողորդ եղաւ հայ, թուրք, յուն և հրեայ խումբերու, հասցնելով նոր տօն ու ժեր՝ որոնք իրենց կողմէն ու բախումովն զայով զօրութեան հայ վարպետին և եղան ինչ ինչ եման ուսուս:

ト

“ԲԻԻԶԻԻԲ ՍՈՒԼԹԱՆ”

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՏԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

စု ဝါ ဟု ဂု ဝါ ဟု

— Կալ-ՆեօպէթՅին այդ միջոցին իրենց ուտ եկած էր արդէն ։
— Չափքը պտորաւորուեցաւ, աւտը դը գլորելու, լաւցը միւսը ատեն չիթողուց ։
— Հարկ չկայ, ըսաւ, սոսն ըսն յայտնի է ինծի... դիտեմ որ կէօքը
քաքը կին մը տառետղելէ վերջ... և այդ կինն ալ անչորտ աս է ։
— Ու մէկ-երկու ժառլ անկողնով քնաց նսեցաւ, այն մարմնին վրայ՝ զոր երկու
կողմը դաւածը հանած էին քիչ ատով ։
— Իսպոյ ապիկա դիմելի չէ նմանը, ըսաւ խմբին պայտնաւաւորը, ի՞նչ
չննցիք, մեղեցողի՛ք, ի՞նչ ըրիք ։
— Մարտն է, հոգ մի՛ ընեք, ապակովցուց Չափքը չոր ձայնով մը ։
— Դուռն դիտես, պատմեց Պաշ-ՆեօպէթՅին, թաց եթէ մշտած ըլլայ, հա
րին, երկուքներուոց բաժին ալ ցցածաճն է ։
— Յեւալ, ոտտիկաններուն դաճաւով, յարեց ։
— Այս մարդիկը տարէք Քուսէլի՛ շիտոր, բանտարկեցէ՛ք բերդին մէջ՝ և
եղե՛ք Յնաճախներուն ըստ հոկնի անոնց վրայ, դիտեցած ըլլան որ ալ
տարանաւոր են այս մարդից համար ։
— Իրեն Ննիլիքներուն բնաւ ընդդէմութիւն չլրին և հետեւեցան ոտտիկաննե
րու-ՆեօպէթՅին իրօքիկ խումը մը միայն պահեց իր ծոտ, և կնոյ՜ մարմի
վրցեցին տալով, դէպի բարձունքը ուղղուեցաւ ։ Դիչ ետքը Պեպէլի՛ ճ
գ առած էր տառէն ։

Մեր պատմած ղեպերուն յաճորդ օրը, աստու կանուխ, ձիաւոր մը սրարչաւ յաւա Օրթագիւրի արտաքինը Շան չկար իր լոյսացած էր, եւ փողոցներուն մէջ հա- ղիւ ղանի մը անցորդներ կը գտնուէին այդ պահուն: Հիսուսը ճնշաւ այն երիտասարդը եւ յարմար զիջերը Ղեկեօկ պապարանքէ կ'ելլէր, գաղտնիքով հանդիսանաւ ե- ղացած էր Զաքարի եւ իրուանէն ձերբախլարթեան Սևոսնը ձիուն արագ ընթացքը կա- չենցնելու, անցաւ ճանի մը ննդ ու աղաւա փողոցներէ, ծովկերփի պողտան մտաւ, եւ զիջիկ Ղեկիկմաի կողով ուղղուեց ի մ'իջող մեն ալ նոյն արագութեամբ ձին քշելէ կ'ելլէր, կանաչ առաւ ծովկերտայ պապարանքի մը առջև:

Կարծիր յեղեղեցած փայտայայ չէ՞ք մըն էր արտիւս, երկյարկանի, երեք կողմէն լրջպատանած զեղեցիկ պարտէզով մը, որուն մեծ ածաւաթ պողտաւու ծառերուն տունի վայելագոյնը կիսովին ծածկուած էր մնար:

Այլէ ճանի անցորդներ, որոնք ձիաւորան արտք գնացցէն նետաքրքրուելով փո- լորդը անցեր ու զայն կը դիտէին, երբոր տեսան թէ այդ չէնքին տողիւ կանդ առաւ, անխղիւ անհետացան, խոճապախի անապարանքով մը որուն աղբիւրը որբի մ'աճէ լանձ ղիւրի ասրաբանը ըլլաւ էր թուր:

Որովհետև իրոք քրդաբնիկ առաջինը մին էր այդ ապարանքը՝ Գրուշեյան մէջ մեղադրանքն ապահովում առջև կանգնեցին իշխան Կարաբաշեյանը, մէջ մէջ ալ այն ղեկն առնելու ուր ձիաւոր երիտասարդը կնքած էր։ Նորէն պարտաւս առնելու յանձնը սփռած լիանդաւարը չէր՝ քրքան այդ ապահովանքն առնելու պաշտով։ Իրովհետև Սուրբ Երանն ընդհարանին առջև կեցողը չափ չափ էր ստանդին ու կը զանկէ, մինչդեռ այս արշաւապետին առնելն՝ կասկածներ կ'երեւոյթով մովն մանկ վաշարկնաբար կը պահանջէր։ Առանց ճարքաշնորհեմէն, առանց զոտաստանին Շատ մարդիկ, սնոր աջակէն անդառնալու ստիպուած ըլլալով հանդերձ, կ'ըլլնափի փողոցներէ տուն կ'երթնային, յաճախ զինուապէս երկրապէս լինէն ճամբան։

Պայտատան և այս ապարանքին միջևն գոյութիւն առած հանգիստութիւնը անքնան իր զորանմով չէր Երեւոյն մէջ ալ մէջ մէջ Սուրբ Երան կը ընկնակէր։ Պայտատան մէջ տուն Սուլթանն, իսկ այս ապարանքին մէջ Քիւրիւնը Բ Սուլթանը, Հալէթ Էֆենդին, իր հակառակ պաշտինն յորդըրեղուած՝ այդ միջոցն առելի երիւկտուն կը քան մեծ ուկնալէք, Մասնան Իւր Սուլթանին աւտուր սովորաբար ամիսներ բերանն էր, բայց ի դր կը համարձակէր Հալէթի անունը բարձրագոյն արտասանելու, որովհետև կը պաշտօնի լրտեսները ամէն կողմ աներկա իրիստ հակադէմութիւն կը կատարէին, և աւագործ մէկը կ'ըլլար չափ մանր իրորանջներու եմթարկուել, պարզապէս Հալէթի վրայ չափ ըլլալուն համար։

Օճէսը՝ Բիւնիսն և Սուլթանն, կը կուէին, որովհետև երկրին դիւր իւրապէս կը հեռան

Նախորդել է Այս պատկառաւ մանաւանդ առեւել զարձած էր նաւ պալատականներուն , ուրոնք միշտ իր հորը փորելու կ'աշխատէին , թէև ապարդիւն կը մնաին իրենց ջանքերը :

Ի՞նչ առարկու ծաղրք պահանք, ինչո՞րից խի սարսափալի տակ երբ ամեն վաշտիկանն՝ արեւն հակառակ էին մտնաւորաբար ձեռնիցնորդը, որոնք մէկ քանիէ ին վորձանք էին իրենք պահանքն ու չէին յափողած ։ Այդ էր պատճառը որ ամենքն խիտու ու անողորձ հակողութիւնէ ել քր կտարուէր իր տան շուրջը ։ և իր սեփական կեանքը շարունակ յաղաղով մէջ տեսնելուն համար որ լրտեսներու նշմարաւ քանակն էր ստեղծած էր տակ իր անվան պայծառութեան համար ։

Ճիսուր երկտեսաբարը սովանքն ո՛ր աչ պաշտօնատարնէ, ո՛ր աչ տնոր շուրջը կատարուն հակողութեան զղուշանալու պատճառ էր ունենալ կը թուէր ։ Երբոր պաշտանքին առից հասաւ, վար ցտոցեց ճիւղն, սանձը նետով պարտեցնէ դրան երկու շուրջը շարուած պատահականիցէ մէկուն, անանք բաւ մը արտասանելու, ասանք իսկ աննայ յաղաղով բարեկն պատասխանելու և միջոհեցաւ ծառուղիքի մը մէջ որ ապաւանքին գնտախալիկի դրան կը յսնէր ։

Աննաեղ աշխարհ զիմաւորեց զինքը ։

— Օ՛ր, Այի զգէ, հրամանեց՛ի՛ք, ըսաւ աշխարհ, գլուրը կոնակի միայ քանտրուի երկու

«... Զորքաբարձր հո՛ւ՛ն է, Մարաթա՛ր, Նարբուց երկաթաարը, անոր բարեւր առնելով՝
 «... Փամ որն էս արթնցած է, եւ երկու անգամ կըլլայ որ լեզը կը շարժե՛... Եթէ
 ինձ առնան ինձ... Պէտէ՛ց մարդ պիտի զրկէր՝
 «... Շատ ապահ, դո՛ւ՛ր բա՛ն ապահ որ յուս տալ իրն ։
 Այլօրոք անհետացաւ Նրբաճցի գէ՛տ մէջ, որուն ծայրը գտնուող աստղաբիճ մը
 իրերորդ յարկը կ'ըլլուէր ։
 Հինգ ժամուկ վերջ, այլա՛յցը վերադարձաւ ։ Հալէթի՛ն արդարեւ հետ, որ գիտնամած
 իր անհաշիւ արեւմտական թերաւորութեան երբեք անորոշ զայն արտաքին շարժման
 եւ անգործիւն երբ հանելով աղաքացուց գտալիցի կերպով կանգնուած արտի՛ մը
 Հինգ շաբաթի՛ն, Նրբաճցի՛ն ու աստղաբիճներուն երկուսն էր՝ վաղեմութեանը մօտիկ ու մասնաւոր
 իրերորդ ձեւապատճառ էին Նրբար երկրաւորութեան կ'աճեցնէ, այդ վաղեմութեան խտե՛
 ինն յոյժ զոյժ անշուք դատարարի իր վրայ շարժեցնել պատճառ ։ Հալէթի՛ն իր տուն մէջ
 ինն ինքզինքն պատկերով չէր դադար, եւ այդպէս մարտիկ դրած էր ասին կողմ, մտնող,
 աստղաբիճներուն վրայ հակուել նամար էր երկրաւորութեան ծանօթ էր անշուք չէր մարդոց,
 որովհետեւ, չուտով պաշտովուելով՝ Նորմէ վարարարներուն ետին ծածկեցին իրենց
 տառաբերքը աչքերով ։
 Վերը, արարին մէջ, Այլ պէշ չառ չապահելու Արամ իր անհնաւացած էր կողմնակի
 իր, չուտով վերադարձաւ, ու միշտ միեւնոյն գիտնամած խոնարհութեանը՝
 «... Հրամայե՛ց, էջֆնուր ձեռի իր պաշտ, ըսաւ, և զուգը քաց թողնուց անոր

[illegible]